

I PAULUS FOTSPÅR

INNEHÅLL

Vem var Paulus	2
Farisén Saul förföljde de kristna	2
Farisén Saul mötte Jesus Kristus	3
Paulus återvände till Tarsus	4
Paulus hämtades till Antiokia	4
Första missionsresan	5
Paulus predikan i Antiokia i Pisidien	7
Städerna Ikonium – Lystra – Derbe	7
Apostlamötet i Jerusalem	9
Andra missionsresan	11
Tredje missionsresan	15
Fångtransport till Rom	20
En hypotetisk fjärde missionsresa	22
Schema över Paulus liv och brev	24

I PAULUS FOTSPÅR

Vem var Paulus?

Han föddes i Tarsus, den viktigaste staden i provinsen i Kilikien, i dagens södra Turkiet (Apg 21:39). Han var romersk medborgare (Apg 22:24-29). Det var vanligt att judar med romerskt medborgarskap hade ett judiskt och ett romerskt namn. Hans judiska namn var Saul och hans romerska namn var sannolikt Paulus. Det är också så vi möter honom i Apostlagärningarna (Apg). När han var i en judisk kontext kallades han för Saul och ute i Romarriket kallades han för Paulus.

Saul av Tarsus var från Benjamins stam (Fil 3:5-6) och från en släkt med fariséer (Apg 23:6). Han flyttade till Jerusalem när han var mycket ung. Han måste ha varit en mönsterlev, eftersom han fick studera under den kände rabbinen Gamaliel (Apg 22:3-4). Normalt skedde undervisningen i Salomos pelargång.

Farisén Saul förföljde de kristna

Saul var med när Stefanus stenades till döds (Apg 7:58-8:1). Han var en ledare för förföljelsen av de troende och hans mål var att utrota de kristna (Gal 1:13). Han förföljde kristna judar inte bara i Judéen utan även i städer som Damaskus.

”Saulus, som fortfarande andades hot och mordlust mot Herrens lärjungar, gick till översteprästen och bad att få med sig brev till synagogorna i Damaskus. Om han kunde finna några som tillhörde Vägen, män eller kvinnor, skulle han få fångsla dem och föra dem till Jerusalem” (Apg 9:1-2).

Det var närmast otänkbart att den fanatiska farisén Saul skulle bli aposteln Paulus!

Farisén Saul mötte Jesus Kristus

På väg till Damaskus fick Saul möta Jesus Kristus. Vilken chock! Trots att Jesus lärjungar påstod att Jesus hade uppstått från de döda, så var Saul säker på att det inte var sant.

Saul träffades av ett ljussken som gjorde honom blind och han föll till marken. Han hörde en röst från himlen som sa: "*Saul! Saul!*

Varför förföljer du mig?" Då frågade han: "Vem är du, Herre?" Rösten svarade: "Jag är Jesus, den du förföljer. Men res dig och gå in till staden, så ska du få veta vad du måste göra." (Apg 9:4-6).

Saul hade förföljt de kristna, men Jesus sa att Saul förföljde honom. Detta måste betyda att Jesus var förenad med de troende, precis som Paulus senare kom att undervisa, att de troende är Kristi kropp, att vi är i Kristus och Kristus är i oss.

Saul blev blind och fick ledas in i Damaskus. I tre dagar var han i fasta och bön. Jesus uppenbarade för Saul att en lärjunge som hette Ananias skulle komma och lägga sina händer på honom.

Herren Jesus visade sig för Ananias och bad honom utföra uppdraget, men Ananias protesterade: "*Ananias svarade: 'Herre, jag har hört av många hur mycket ont den mannen har gjort mot dina heliga i Jerusalem. Och nu är han här med fullmakt från översteprästerna att gripa alla som åkallar ditt namn.'*" Jesus svarade Ananias att Paulus skulle vara hans apostel:

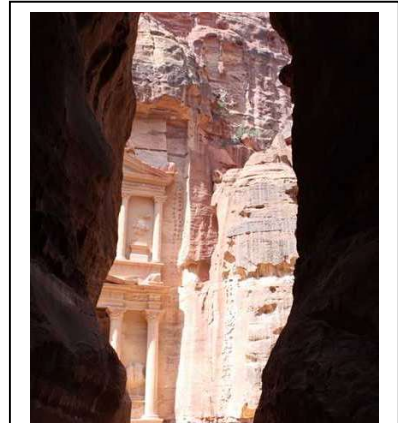
"Men Herren sade till honom: 'Gå, för han är mitt utvalda redskap för att bära fram mitt namn inför hedningar och kungar och Israels barn. Och jag ska själv visa honom hur mycket han måste lida för mitt namns skull.'" (Apg 9:13-16).

Ananias löd Herren. Saul döptes och blev fylld av den helige Ande. Hans ögon öppnades både fysiskt och andligt, som han senare skrev om judarna: "*Men deras sinnen blev förhårdade. Än i dag är samma slöja kvar när de läser det gamla förbundets skrifter, och den lyfts inte bort, först i Kristus*

försvinner den” (2Kor 3:14). Vi tror att Saul hade sitt omvälvande möte med Jesus år 35 eKr, bara två år efter Jesus död och uppståndelse.

Paulus påstod att han nästan direkt efter händelsen reste från Damaskus till Arabien (Gal 1:17-18). Vi vet att nabatéernas rike låg i norra Arabien, med klipptaden Petra som huvudstad. Det är troligt att Paulus begav sig dit. Efter tre år återvände Paulus till Damaskus. Nu predikade han frimodigt att Jesus var Messias. Judarna ville då röja Paulus ur vägen och han tvingades fly från Damaskus under dramatiska omständigheter. Han firades ut från stadsmuren i en korg (Apg 9:23-25, 2Kor 11:32-33).

Dagens Petra är en vacker ruinstad.

Paulus återvände till Tarsus

Efter flykten tog sig Paulus tillbaka till Jerusalem år 38 eKr. De flesta troende kände till att han brukade våldsamt förfölja dem och de vågade inte lita på honom. Men Barnabas tog hand om Paulus och tog honom till apostlarna (Apg 9:26-27). När han var i Jerusalem tillbringade han tid med Petrus och Jesus bror, Jakob (Gal 1:18-19). Paulus samtalade med grekisktalande judar om att Jesus var Messias. De blev så upprörda att de ville ta livet av Paulus. Apostlarna valde då att skicka hem Paulus till hans födelsestad Tarsus, via hamnstaden Caesarea (Apg 9:29-30).

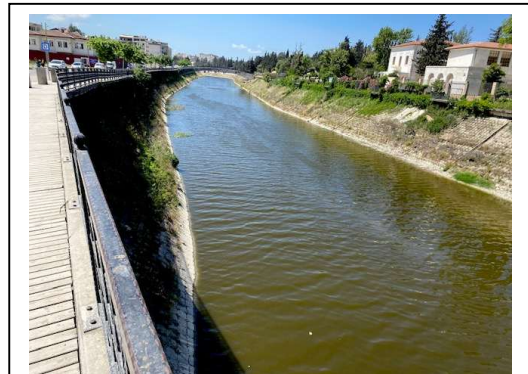
Hamnen låg 2 mil från Tarsus.

Paulus hämtades till Antiokia

På grund av förföljelsen mot de Jesustroende judarna i Jerusalem så flydde många till olika städer. Till **Antiokia**, som ligger i dagens södra Turkiet nära den syriska gränsen, kom troende judar. Till att börja med berättade de om Jesus enbart för andra judar, men snart talade de även till grekisktalade hedningar och många kom till tro (Apg 11:19-21). När församlingen i

Jerusalem fick höra om detta sände de Barnabas till Antiokia för att ta hand om väckelsen. Barnabas *"var en man fylld av helig Ande och tro"*. Han fortsatte att predika evangeliet och många fler kom till tro på Jesus som Messias. Barnabas insåg att arbetet i Antiokia skulle passa Paulus perfekt, så han reste till Tarsus och hämtade Paulus till Antiokia. Året var ca. 43. Vi får aldrig veta vad Paulus hade haft för sig i Tarsus de fyra senaste åren, men mest troligt hade han studerat Gamla Testamentet och predikat om Jesus. Senare får vi reda på att det fanns troende i Kilikien (Apg 15:23).

Paulus och Barnabas tjänade Herren i Antiokia tillsammans med tre andra profeter och lärare (Apg 11:26). Runt år 44 kom en profet som hette Agabus från Jerusalem. Han profeterade om att en hungersnöd snart skulle drabba regionen. Församlingen i Antiokia gjorde genast en insamling och skickade gåvan med Paulus och Barnabas till den fattiga församlingen i Jerusalem. Hungersnöden kom verkligen under Claudius tid, han som var den innevarande kejsaren (Apg 11:27-30).

Floden Orontes rinner rakt genom Antiokia, som ligger i dagens Turkiet.

Första missionsresan

Det var ett team av profeter och lärare som ledde församlingen i Antiokia. Den helige Ande talade till gruppen. När de tjänade Herren och fastade sade den helige Ande: *"Avskilj Barnabas och Saulus åt mig för den uppgift som jag har kallat dem till."* *Då fastade de och bad och lade händerna på dem och skickade sedan ut dem"* (Apg 13:2-3). Paulus och Barnabas (P & B) tog med sig Barnabas kusin (Kol 4:10), den unge Johannes Markus, som medhjälpare.

De reste först till **Cypern**. Vi vet att evangeliet redan förkunnats bland judar på Cypern (Apg 11:19). Barnabas kom dessutom från Cypern (Apg 4:36). Paulus och Barnabas predikade primärt i synagogor. Helt klart var Paulus övertygad om att evangeliet först skulle förkunnas för judarna och därefter för hedningarna (Rom 1:16-17). Detta mönster följdes under alla Paulus resor. I synagogorna fanns en skörd att hämta. Här fanns individer som i årtal hört Gamla Testamentets skrifter och som var troende.

Judarna hade en särställning i romarriket. De hade rätt att samlas i sina synagogor och fira sabbat. Synagogorna skulle vara tillgängliga för allmänheten och Paulus fann genomgående hedningar som "vördade Gud" i synagogorna. Bland dessa var en del proselyter, medan andra bara var allmänt intresserade. I Judéen hade judarna rätt att fullt ut tillbe Gud i templet i Jerusalem. De fick ta upp tempelskatt, ha tempelvakter och även fängsla sådana som bröt mot judisk lag.

Först predikade Paulus och Barnabas i **Salamis**, som låg i östra delen av Cypern, nära dagens Farmagusta (Apg 13:5). Därefter tog de sig till sydvästra delen av ön till staden **Pafos**. Där förmedlade de evangeliet till ståthållaren Sergius Paulus. Hos ståthållaren fanns en judisk magiker som kallades Elymas och han försökte hindra ståthållaren från att komma till tro på Jesus. Det hela utvecklades till en

konfrontation mellan Jesus och djävulen. Paulus, som uppfylldes av den helige Ande, spände ögonen i Elymas och sa att han skulle bli blind för en tid. Han blev omedelbart blind och fick ledas därifrån. Ståthållaren blev omskakande övertygad och kom till tro. Det hör till saken att Sergius Paulus kom från Antiokia i Pisidien och eventuellt bad han P & B att resa till hans hemtrakter och berätta om Jesus där, vilket de också gjorde (Apg 13:14).

Från Cypern tog de en båt till **Perge**, i dagens södra Turkiet. Sannolikt anlöpte fartyget i Attalia, dagens Antalya. I Perge talade de troligen i synagogan, även om Lukas inte nämner det. Det gjorde han dock vid återbesöket i Perge (Apg 14:25). Lukas skrev att Johannes Markus lämnade dem i Perge och reste hem till Jerusalem (Apg 13:13). Vi vet inte varför, men Paulus uppfattade det som ett svek (Apg 15:36-41).

Röd linje markerar framresan och vit returresan

Den väldiga porten till Perge.

Från Perge tog de sig norrut till **Antiokia i Pisidien**, som var en stad med en synagoga. Paulus och Barnabas välkomnades av synagogföreståndaren och Paulus fick tillfälle att hålla sin berömda predikan.

Paulus predikan i Antiokia i Pisidien

Paulus följde ett känt mönster där man började tidigt i Israels historia och berättade Guds handlande framåt i historien. Han började med patriarkerna och fortsatte med Mose, befrielsen ur Egypten samt intåget i Kanaans land under Josua. Därefter fortsatte han med domartiden fram till Samuel och Saul, som ratades till förmån för David. Han poängterade att David fick ett löfte om en frälsare för Israel och påstod att Jesus var frälsaren. Här ställde han fram sitt huvudvittne Johannes döparen, precis som evangelierna. Johannes förnekade att han själv var Messias men pekade på den som kom efter honom, nämligen Jesus: *”Det ni tror jag är, det är jag inte. Men efter mig kommer en vars sandaler jag inte ens är värdig att knyta upp”* (Apg 13:25). Paulus sa sedan att folkets ledare förkastade Jesus och förmådde Pilatus att avrätta honom. Men Paulus betonade att detta skedde i enlighet med profetiorna (Apg 13:27, Jes 53). Gud däremot uppväckte Jesus från de döda. För att bekräfta uppståndelsen hänvisade Paulus till lärjungarna som ögonvittnen och till profetiorna: *”Därför säger han också på ett annat ställe: Du ska inte låta din Helige se förgängelsen”* (Apg 13:35, Ps 16:10). Han gav en inbjudan att ta emot evangeliet: *”Därför ska ni veta, bröder, att det är genom honom som syndernas förlåtelse förkunnas för er. Var och en som tror förklaras rättfärdig i honom och fri från allt som ni inte kunde frias från genom Mose lag”* (Apg 13:38-39).

Nästa sabbat var synagogan fullsatt. Paulus hånades öppet mitt i predikan och det ledde till att de lämnade synagogan och fokuserade på hedningarna. Förföljelsen från judarna fortsatte och P & B drevs bort från området, men en församling med judar och hedningar hade grundats.

Städerna Ikonium – Lystra – Derbe

Paulus och Barnabas tog sig vidare till **Ikonium**, dagens Konya, som är en millionstad. Där hände samma sak som i Antiokia i Pisidien. P & B gick till synagogan och många judar och greker kom till tro. Judarna som inte tog

emot evangeliet förföljde de nykristna. Dessa gjorde till slut upp planer att de skulle misshandla och stena P & B. De flydde då vidare till Lystra.

Det verkar som att det inte fanns någon synagoga i **Lystra**, även om Timoteus familj var därifrån (Apg 16:1-2). Hans mamma Eunike och mormor Lois var judinnor (2Tim 1:5). Men hans pappa var grek och Timoteus var inte

omskuren (Apg 16:3). Detta innebär att de flesta åhörarna i Lystra var hedningar. En av de som lyssnade var förlamad från födseln och när Paulus såg hans tro: *”sade han med hög röst: Res dig upp och stå på dina ben! Då hoppade han upp och började gå omkring”* (Apg 14:10). Åhörarna fick för sig att gudarna stigit ner i form av Paulus och Barnabas. Prästen i Zeustemplet tog fram en tjur och ett par kransar och ville offra till P & B! Då gjorde de något mycket judiskt, när de i sin desperation och förtvivlan rev sönder sina kläder. Därefter talade Paulus till dem om Gud som skaparen och upprätthållaren av skapelsen och de lyckades förhindra katastrofen.

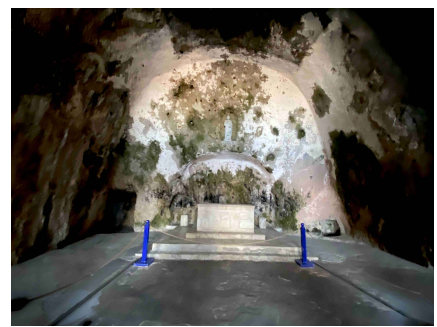
Men de fientligt inställda judarna från Antiokia i Pisidien och Ikonium strålade samman och kom till Lystra för att stena Paulus. De fick med sig folket och Paulus stenades. När de trodde att han var död släpade de ut den livlösa kroppen utanför staden. Kvar runt den livlösa aposteln stod de nykristna och sannolikt även Timoteus. Paulus kallade nämligen Timoteus för sitt ”äkta barn i tron” (1Tim 1:1) och det innebär att Paulus troligen var den som lett honom till tro. Helt oväntat reste sig Paulus och gick tillbaka in i Lystra, trots att det var livsfarligt för honom.

P & B tog sig vidare till **Derbe** och även här kom många till tro. De stod nu inför ett svårt beslut. De visste att de nykristna i alla städer de besökt behövde uppmuntran och undervisning. De visste att varje församling behövde ett ledarskap och äldste. Med fara för livet valde de att återvända till samtliga platser där det grundats en församling. Man kan undra över hur de kunde tillsätta äldste bland dessa nykristna?

Vi behöver påminna oss om att i de flesta församlingar fanns judekristna som kunde Gamla Testamentet, så de var inte några vanliga nyomvända som svenskar i allmänhet. De seglade från Attalia, dagens Antalya, tillbaka till Antiokia där de rapporterade vad Herren hade gjort genom dem.

Paulus och Barnabas återkom till **Antiokia** runt år 48. De stannade en längre period i församlingen och deltog i undervisningen. Under den här perioden tycks även Petrus ha tillbringat tid i Antiokia, eftersom Paulus skrev i Galaterbrevet om ett problem som uppstod kring Petrus. Församlingen i Antiokia fick besök av en grupp kristna judar från Judéen. Dessa undervisade att samtliga hednakristna män som kommit till tro på Jesus måste omskäras och alla hednakristna måste följa Mose lag, som de judekristna gjorde. Man lärde att judarna inte längre fick äta med hedningarna som man brukat göra vid agapemåltiderna i församlingen. Resultatet blev att Petrus och även Barnabas drog sig undan och åt med enbart judar. Paulus tog tag i situationen och tillrättavisade Petrus inför alla (Gal 2:11-14). Något senare bestämdes det att hela frågan som rörde hednakristna skulle avgöras inför apostlarna i Jerusalem (Apg 15:1-6).

St Petrus grottkyrka i Antiokia kan vara världens äldsta kyrkolokal. Man gör anspråk på en obruten tradition från första århundradet.

Apostlamötet i Jerusalem

Få händelser i urkyrkan har haft större påverkan på världsmissionen än apostlamötet i Jerusalem ca. år 49.

När P & B lämnat sin rapport om vad Gud gjort bland hedningarna blev alla glada och tacksamma. Men en grupp fariséer, som kommit till tro, krävde att hedningarna måste omskäras och hålla Mose lag. De nya hednakristna borde med andra ord bli proselyter, annars kunde de inte tillhöra Guds förbund med Abraham. Gud hade sagt till Abraham att alla av manligt kön, inklusive främlingar som tillhörde hushållet, måste vara omskurna: *”I generation efter generation ska ni omskära alla av manligt kön bland er när de är åtta dagar gamla, både den som är född i huset och den som köpts för pengar från främmande folk och som inte är din ättling”* (1Mos 17:12). Den som inte var omskuren kunde inte ens tillhöra förbundet. Men det var självklart för de troende att det nya förbundet i Jesus Kristus var en del av Guds förbund med Abraham, så situationen var inte enkel.

Vi vet från Paulus brev hur han undervisade i den här frågan. Paulus lärde att hedningarna blev Abrahams andliga barn på två sätt. För det första genom att likt Abraham tro på Guds löfte, som uppfylldes i Kristus (Gal 3:5-9, 3:16). För det andra genom föreningen med Kristus: *"Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som blivit döpta till Kristus har iklätt er Kristus. Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus. **Och om ni tillhör Kristus är ni avkomlingar till Abraham, arvingar efter löftet**"* (Gal 3:26-29).

När det gäller omskärelsen så skrev han till romarna att den yttre omskärelsen var betydelselös utan den inre omskärelsen av hjärtat, som skedde i den helige Ande (Rom 2:28-29). Han lärde att den sanna omskärelsen skedde i Kristus: *"Det är vi som är de omskurna, vi som tjänar Gud genom hans Ande och har vår ära i Kristus Jesus och inte förlitar oss på det yttre"* (Fil 3:3). Omskärelsen var ett förbundstecken på förbundet med Abraham. På ett liknande sätt var dopet ett förbundstecken för det nya förbundet i Kristus: *"I honom blev ni också omskurna, inte med människohand utan med Kristi omskärelse, när ni avkläddes er syndiga natur och begravdes med honom i dopet. I dopet blev ni också uppväckta med honom genom tron på Guds kraft, han som uppväckte honom från de döda"* (Kol 2:11-12). Vi noterar här att samtliga texter som beskriver dopets innebörd förutsätter att den som döps har tro på Jesus Kristus.

Samtalet vid apostlamötet blev intensivt och apostlarna och de äldste hade en intern överläggning i frågan. Ärendet tog en vändning när Petrus tog till orda inför alla och hänvisade till hur Gud hade använt honom till att förmedla evangeliet i hedningen Cornelius hus (Apg 10:1-48). Petrus påpekade att den helige Ande då fallit över hedningarna på samma sätt som Anden tidigare fallit över judarna. Petrus sa att båda grupperna dessutom blir frälsta på samma sätt: *"Nej, vi tror att det är genom Herren Jesu nåd vi blir frälsta, vi på samma sätt som de"* (Apg 15:11). Petrus ifrågasatte att lagens ok, som inte ens judarna klarat av, skulle läggas på hedningarnas axlar.

Jakob, Herrens bror, bekräftade Petrus ord och citerade ett profetord från Amos till stöd för att Guds löften uppfyllts i Jesus Kristus. Gud hade lovat att han en dag skulle bygga upp Davids fallna hydda för att även hednafolken skulle söka Herren (Apg 15:16-18. Amos 9:11-12).

Hela mötet utmynnade i en skrivelse som den helige Ande och apostlarna stod bakom. Hedningarna behövde inte låta omskära sig. Däremot skulle de avstå från avguder, oren mat och otukt (Apg 15:28-29). Församlingen skickade med Silas och Judas, som beskrevs som ledare och profeter. De skulle se till att församlingen i Antiokia fick rätt information från apostlamötet. Silas var den som reste med Paulus på andra missionsresan.

Andra missionsresan

Det började bli dags att göra ett återbesök i församlingar som grundats under första missionsresan. De behövde förmedla innehållet i beslutet från apostlamötet i Jerusalem till både judar och hedningar. Paulus och

Barnabas blev oense om de skulle ta med Johannes Markus eller inte. De delade på sig. Barnabas tog Johannes Markus med sig till Cypern och Paulus tog Silas med sig och begav sig mot Syrien och Kilikien. Beslutet från apostlamötet var specifikt riktat till Paulus hemtrakter, Kilikien (Apg 15:23).

Paulus och Silas resa startade i Antiokia. De besökte församlingar i Syrien och Kilikien, som vi inte vet så mycket om. Säkerligen passerade de Paulus hemstad **Tarsus**, som var provinshuvudstad för Kilikien. Därefter besökte de församlingar som grundats under första missionsresan, med brevet från apostlamötet under armen. De plockade upp Timoteus i **Lystra** (Apg 16:1-3). Efter besöken i **Ikonium** och **Antiokia i Pisidien** så ville de resa västerut mot "Asien", åt Efesos till. Men två gånger hindrades deras resplaner av den helige Ande som ledde dem åt nordost (Apg 16:6-8). Vi vet inte vad som hände, men Paulus skrev

En gammal brunn i Tarsus som fanns på Paulus tid.

till galaterna att han var sjuk när han kom med evangeliet till dem (Gal 4:13-14). Många tror att församlingen som fick Galaterbrevet var grundad genom Paulus och Silas år 50 eKr, även om Antiokia i Pisidien som besöktes redan under första resan låg i södra Galatien.

Genom Andens ledning hamnade de i **Troas**, där Lukas kom med på teamet. Detta förstår vi av "vi-avsnitten" i Apg. I Troas fick Paulus en syn med en makedonier som sa: *"Kom över till Makedonien och hjälp oss!"* (Apg 16:9). Gud ville att evangeliet skulle till Europa. De reste därför med båt till Makedonien, norra Grekland, via hamnstaden Neapolis: *"Vi lade ut från Troas och seglade rakt över till Samotrake, och nästa dag till Neapolis. Därifrån tog vi oss till Filippi, som är den största staden i den delen av Makedonien och en romersk koloni"* (Apg 16:11-12).

I **Filippi** grundades en församling under stora svårigheter. Det fanns ingen synagoga i staden, utan de troende bad vid en liten flod i närheten. Vi läser att Lydia från Tyatira kom till tro. Hon och hela hennes hus blev döpta i floden. Teamet, på fyra personer, fick bo hos Lydia i Filippi och där möttes den första församlingen. Paulus drev ut en spådomsande ur en slavflicka. Hon blev befriad men hennes herrar, som tjänade pengar på henne, blev arga.

Paulus och Silas släpades till torget där de dömdes till spöstraff och fängelse. Mitt i natten sjöng Paulus och Silas lovsånger. Fängelset skakades av Gud och fångvaktaren med familj kom till tro. När de nästa dag skulle släppas ut från fängelset får vi reda på att Paulus och Silas var romerska medborgare och med det följde rättigheter. Till slut fick stadens domare komma med en ursäkt och ödmjukt be dem att lämna Filippi, vilket de gjorde efter att ha träffat de nykristna i Lydias hus. Paulus relation med församlingen i Filippi var exceptionell. Ingen församling hade stöttat Paulus ekonomiskt som denna. Han fick stöd i Tessalonike som var nästa stad. Han fick regelbundet underhåll när han var i Korint i 1 ½ år (2Kor 11:8-9). Slutligen skickade de en gåva genom Epafroditus till Paulus när han satt fånge i Rom (Fil 4:15-20, 2:25-29). Lukas lämnades kvar i Filippi när resten av teamet fortsatte.

De kom till **Tessalonike**, som var huvudstad i Makedonien. Här fanns en synagoga som Paulus undervisade i under tre sabbater. Även här kom några judar till tro och ett antal greker som ”*vördade Gud*”. Men sedan tog förföljelsen fart. Några judar lyckades få med sig löst folk från gatan och stormade fram mot Jasons hus, där teamet bodde. Målet var att få tag i Paulus och Silas, som inte var där. Då släpade de Jason till stadens styrande och ställde honom till svars för att han tagit emot Paulus och Silas. Dessa anklagades för att lära ut sådant som var tvärtemot kejsarens påbud och att en viss Jesus var deras verkliga kung. Det slutade med att Jason släpptes efter att ha betalat en borgen.

Lukas använde ett ovanligt ord för stadens styrande nämligen ”politarker”. Längre ansågs Lukas haft fel tills man hittade en inskription med den titeln just i Tessalonike.

Redan samma natt flydde Paulus och Silas vidare mot **Berea**. I den staden var judarna mindre fanatiska och de studerade GT noga för att se om Paulus undervisning stämde. Många judar och greker kom till tro. Men när judarna från Tessalonike fick höra att Paulus var i Berea kom de dit och ställde till problem. Man beslöt då att skicka i väg Paulus ensam, medan Silas och Timoteus stannade kvar och fortsatte arbetet. Paulus eskorterades till havet och for troligen sjövägen till Aten, med budskapet att de andra två snart skulle komma efter.

I **Aten** förde aposteln Paulus samtal i synagogan och på torget med anhängare av olika filosofiska skolor. Det visade sig att flera av atenarna undrade över Paulus tal om Jesus och uppståndelsen. De tog med Paulus till Areopagen vid Akropolis och bad honom hålla ett tal till medlemmar av Areopagen och till folk som var intresserade. Areopagen var ett sorts råd som beslutade i juridiska och religiösa frågor. Vi vet inte om Paulus tal var formellt eller bara hölls spontant på den platsen. Paulus utgick från ett altare han sett i staden, som var rest till en okänd Gud. Han gav grundläggande undervisning om Gud som skaparen och

upprätthållaren av allt liv. Han talade om Gud som den närvarande: *”För i honom är det vi lever och rör oss och är till...”* (Apg 17:28).

Han kontrasterade Gud med avgudar skapade av människor. Han talade om att Gud ska döma världen med rättfärdighet genom en viss man, som Gud hade uppväckt från de döda, och nu erbjöd han alla människor att tro på denne uppståndne domare. När Paulus talade om en fysisk uppståndelse från de döda började en del att håna honom medan andra ville höra mer. Några kom till tro, bland annat en viss Dionysius, som var medlem i Areopagen.

Därefter begav sig Paulus ensam vidare till **Korint** i Achaia. Där började Paulus att arbeta med Aquila och Priscilla. De var precis som han sadelmakare/tältnmakare och de var judiska flyktingar från Rom. Den vänskapen blev viktig för Paulus i Korint och senare i Efesos. Efter en tid kom Silas och Timoteus ner till Korint och det lilla teamet var åter samlat. När vi ser hur teamet reste eller stannade kvar kan vi se ett mönster av strategisk uppföljning av nykristna. Lukas lämnades kvar i Filippi (vi-avsnitten slutar). Timoteus tycks ha lämnats kvar en kort tid i Tessalonike (Apg 17:10). Silas och Timoteus lämnades kvar i Berea (Apg 17:13-14). Timoteus skickades av Paulus från Aten till Tessalonike (1Tess 3:1-6). Både Silas och Timoteus kom till Paulus i Korint från Makedonien (Apg 18:5).

Vi får reda på att judarna från synagogan drog Paulus inför Gallio, som var ståthållare för Achaia. Gallio, ville inte befatta sig med fallet som han ansåg var ett internt judiskt gräl, men han är viktig för dateringen av Paulus. Vi vet nämligen att Gallio var ståthållare i Korint mellan juli 51 och juni 52.

Paulus stannade ett och ett halvt år p.g.a. en uppenbarelse från Jesus och här grundades en stor livaktig församling. (Apg 18:9-11). Vi tror att han skrev sina första brev från Korint år 51 och 52, nämligen första och andra Tessalonikerbrevet, även om en del anser att Galaterbrevet kom först.

Det verkar som om Paulus avlagt ett tidsbestämt nasirlöfte (4Mos 6), eftersom han lät raka sitt huvud p.g.a. ett sådant löfte när han avseglade från området (Apg 18:18). På tillbakavägen mot Antiokia hade Paulus med sig Priscilla och Aquila. De klev av skeppet i **Efesos** och bosatte sig där

(1Kor 16:19). Paulus samtalade i synagogan och gav ett slags löfte att han en dag skulle återvända till Efesos, "om Gud vill" (Apg 18:20).

Teamet fortsatte till Caesarea och därifrån besökte de underförstått Jerusalem (Apg 18:22). Troligen stannade Silas kvar i Jerusalem medan Paulus och Timoteus fortsatte till Antiokia, där de stannade en period.

Tredje missionsresan

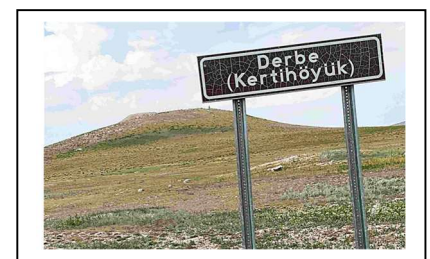
Paulus och Timoteus reste ca. år 54 i väg på ytterligare en missionsresa. Vi antar att de som vanligt besökte de olika församlingarna på vägen, även om Lukas inte skrev något om det.

Långt senare listar Lukas deltagarna på teamet och då visade

det sig att en av deltagarna var Gaius från Derbe (Apg 20:4). Troligen plockade de upp Gaius i Derbe. Det är mycket möjligt att Timoteus kände till Gaius, eftersom han kom från samma område.

Lukas skrev att Paulus besökte församlingarna i Galatien och sedan Frygien (Apg 18:23). Vi tror att det är vid detta tillfälle som Paulus fick kännedom om problemen hos galaterna, som strax därefter resulterade i Galaterbrevet som jag tror att han skrev från Efesos.

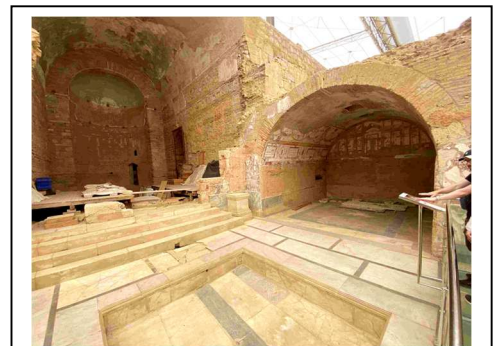
Paulus höll sitt löfte att besöka **Efesos**, som var en av de större städerna i romarriket. Han stannade enligt egen utsago i tre år (Apg 20:31). Paulus stötte först på en grupp på ett dussintal lärjungar som var döpta med Johannesdopet. De kände enbart till Johannes undervisning, men inget om evangeliernas Jesus och den helige Ande. Paulus döpte om dem i Herren

Jesus namn och la händerna på dem. Då föll den helige Ande över dem och de talade i tungor och profeterade (Apg 19:4-7).

Vi förstår att det inte var helt ovanligt att Johannes döparens budskap spreds. Paulus själv hänvisade till Johannes i sin predikan i Antiokia i Pisidien och verkade utgå ifrån att åhörarna kände till honom (Apg 13:24-25). I Efesos hade en kraftfull förkunnare som hette Apollos verkat och han utgick från Johannes döparen (Apg 18:24-25). Priscilla och Aquila, som flyttat till Efesos tog sig an Apollos och undervisade honom grundligt om Jesus (Apg 18:26).

Paulus tycks ha kunnat undervisa en period i synagogan innan några judar började tala illa om Jesus och budskapet. Han lämnade då synagogan och hyrde in sig i Tyrannus hörsal. Här fortsatte undervisningen i två år. Vi vet inte var hörsalen fanns men troligen i ett område med större terrasshus. Här fanns flera stora rum på Paulus tid. Många kom till tro och Gud bekräftade budskapet genom tecken och under. När Paulus skrev första Korintierbrevet från

Ett rum i ett terrasshus som har varit kyrka. Trodde de kristna att Tyrannus hörsal låg här?

Efesos så skrev han: *”I Efesos stannar jag till pingst, för en dörr står öppen för mig till ett stort och omfattande arbete, och motståndarna är många”*

(1Kor 16:8-9). Motståndarna var verkligen många. Silversmederna, som gjorde avbilder av Artemistemplet i Efesos, ansåg att deras yrke var i fara. De startade ett stort upplopp som slutade på den väldiga teatern, med plats för 24 000. Folk skrek i kör *”stor är efesiernas Artemis!”* (Apg 19:34). Upploppet varade ett par timmar innan stadssekreteraren lyckades lugna ner folket med hot om repressalier från statsmakten.

Stora teatern i Efesos. Hamngatan gick rakt ut till hamnen. Härifrån lämnade Paulus Efesos.

Paulus avseglade från Efesos till **Makedonien**, i dagens norra Grekland. Där fanns städerna Filippi, Tessalonike och Berea. Ett huvudprojekt som Paulus var upptagen av vid den här tiden var att engagera församlingarna i den här regionen att ge en kärleksgåva till församlingen i Jerusalem. Vi ser från Paulus team att församlingarna i Efesos, Korint och Makedonien var med i projektet. Detta förklarar också

storleken på teamet som reste med Paulus till Jerusalem (Apg 20:4). Dessa var med för att se till att just deras gåva nådde fram på rätt sätt (1Kor 16:1-3). När Paulus var i Makedonien skrev han andra Korintierbrevet. I brevet framgår att Titus var ansvarig för att hjälpa korintierna att förbereda sin gåva (2Kor 8:23-24). Efter en kort tid i Makedonien tillbringade Paulus tre månader i Korint. Från Korint skrev han Romarbrevet ca. år 58 och nämnde om insamlingen: *”Men nu reser jag till Jerusalem med hjälpen till de heliga. Makedonien och Achaia har nämligen bestämt sig för att göra en insamling till de fattiga bland de heliga i Jerusalem”* (Rom 15:25-26). Teamet som skulle resa till Jerusalem hade en stor summa pengar med sig. Samtidigt levde Paulus under ständigt hot från judar. Det beslutades att teamet skulle resa före till Troas och vänta på Paulus, som reste via Filippi där han teamade upp med Lukas, se ”vi-avsnitten” i Apostlagärningarna.

Rester från gamla hamnen i Troas

I **Troas** talade Paulus på en söndag, när församlingen var samlad till nattvard. Han talade ända till midnatt. En ung man föll ut genom fönstret på tredje våningen och förklarades död. Men Paulus gick ner och slog armarna om honom och bad för honom och sa att han levde. Därefter fortsatte mötet till gryningen och den unge mannen överlevde (Apg 20:7-12).

Troas var en viktig plats för Paulus. Det var här han fått kallelsen att resa över till Makedonien med evangeliet (Apg 16:9).

Eventuellt blev Paulus arresterad senare runt år 66 i Troas. Han skrev till Timoteus att passera Troas på väg till Rom, där Paulus var i fängelse. Han bad honom att ta med sig en mantel och hans personliga bibliotek, som fanns hos en viss Karpus (2Tim 4:13). Från Troas seglade teamet till **Assos**, där de väntade in Paulus som ensam tog landvägen dit. Från Assos seglade alla vidare till **Mitylene** på ön Lesbos.

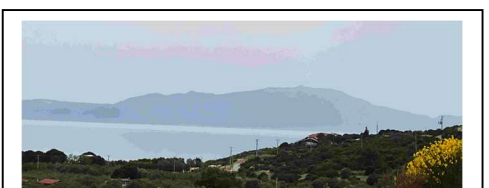
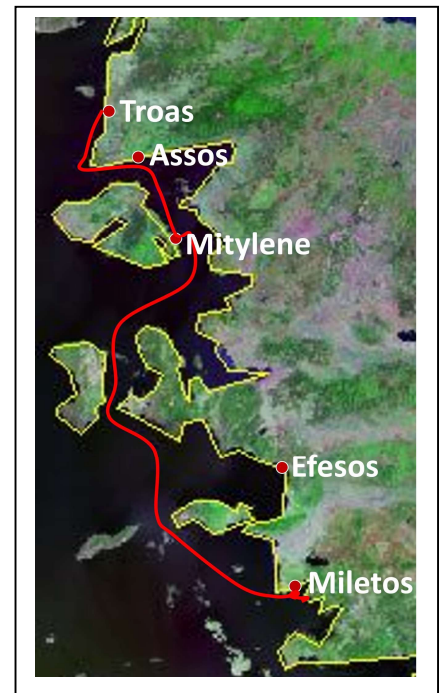

Bild från Assos mot ön Lesbos

Paulus hade beslutat att segla förbi Efesos och istället anlöpte de i **Miletos**. Därifrån kallade Paulus till sig Efesos äldste och höll sitt berömda tal till dem. Han förklarade att de inte skulle få tillfälle att mötas mer i livet. Han påminde dem om att han i tre års tid undervisat om Guds rike, hela Guds vilja och plan. Han varnade för att irrlärare skulle uppstå ibland dem själva. Det blev till sist ett dramatiskt avsked, innan teamet fortsatte färden. I **Patara** bytte de fartyg och till slut hamnade de i **Caesarea**.

De tog in hos evangelisten Filippus i Caesarea (Apg 6:5, 8:40). Dit kom också en känd profet som hette Agabus. Han tog Paulus bälte och band sina händer och fötter och sa: *"Så säger den helige Ande: Den man som äger detta bälte ska judarna i Jerusalem binda så här och överlämna i hedningars händer"* (Apg 21:11). Alla försökte förmå Paulus att avstå från resan till Jerusalem. Men Paulus var väl medveten att bojor och lidande väntade honom och han vägrade att avstå (Apg 20:22-23, 21:13-14).

I **Jerusalem** tog Jakob och de äldste emot den stora gåvan och Paulus rapporterade vad Gud gjort genom honom. Alla visste att Paulus liv var i fara i staden. Anklagelserna mot Paulus hade att göra med missionen bland hedningarna. Han anklagades dessutom för att han lärde judar ute i romarriket att de inte längre behövde omskära sina barn och följa lagen och judarnas seder. Jakob föreslog att Paulus skulle betala för fyra troende judar, som avslutade sina nasirlöften. Han skulle ta dem till templet och rena sig med dem. Hela denna process innebar bland annat att de rakade av håret och efter en vecka skulle de bära fram offer i templet. Men innan veckan var över fick några judar från Asien syn på Paulus i templet. De grep honom och skrek: *"Israeliter, hjälp oss! Här är mannen som lär alla överallt att vara emot vårt folk och vår lag och denna plats. Och nu har han till och med tagit in greker i templet och orenat denna heliga plats!"* De hade nämligen sett Trofimus från Efesos ute i staden med Paulus och antog att Paulus hade tagit med honom in i templet" (Apg 21:28-29).

Det blev upplopp och de romerska soldaterna räddade Paulus från att bli ihjälslagen. Befälhavaren lät Paulus tala till folket från trappan till

Antoniaborgen. Paulus höjde handen och talade till folket på hebreiska, som var ett mer bildat språk än arameiskan. Alla lyssnade på Paulus personliga vittnesbörd tills han började berätta om ett tillfälle när han bad i templet i Jerusalem. Herren Jesus uppenbarade sig och sände honom till hednafolken. När han nämnde hedningar blev judarna ursinniga och talet avbröts. Befälhavaren ville förhöra Paulus under tortyr. Men Paulus frågade om de kunde göra så mot en romersk medborgare utan rannsakan och dom. Det faktum att Paulus var en romersk medborgare förändrade allt. Befälhavaren ville förstå varför judarna var så upprörda så han tog Paulus till Stora rådet eller Sanhedrin. Paulus visste att rådet var uppdelat mellan fariséer och saddukéer, så han ropade: *"Bröder! Jag är farisé och son till fariseer. Det är för hoppet om de dödas uppståndelse som jag står här inför rätta"* (Apg 23:6). Detta räckte för att det skulle bli totalt kaos i rådet, eftersom sadukkéerna förnekade uppståndelsen från de döda, vid tidens slut. Befälhavaren fick ta Paulus därifrån av säkerhetsskäl.

I denna utsatta situation visade sig Herren Jesus för Paulus på natten och sa: *"Var frimodig! Så som du vittnat om mig i Jerusalem, måste du vittna även i Rom"* (Apg 23:11). Detta innebar att Paulus redan nu visste att han skulle överleva Jerusalem och få komma till Rom.

En grupp på 40 fanatiska judar svor en ed att de inte skulle äta eller dricka innan Paulus var dödad. Planen var att kalla Paulus till ett förhör i Stora rådet och att överfalla honom på vägen dit. Men det visade sig att Paulus hade släkt kvar i Jerusalem och en systerson avslöjade planen.

Befälhavaren tog inga risker. Han satte in mycket stora resurser på att säkert transportera Paulus till ståthållaren Felix i Caesarea. Han såg till att transporten skedde med 200 soldater, 200 spjutbärare och 70 ryttare. Om Paulus inte hade varit romersk medborgare skulle de aldrig lagt sådana resurser på honom.

I Caesarea blev Paulus förhörd. Han fick möta sina anklagare och han höll sitt försvarstal. Paulus satt fängslad i två år i Caesarea, innan nästa ståthållare kom, som hette Festus.

En möjlig cell för Paulus i ståthållarens palats i Caesarea

Judarna såg återigen sin chans att få förhöra Paulus i Jerusalem. När Festus pressade honom med detta så valde Paulus att utnyttja sin rättighet som

romersk medborgare. Han vädjade till kejsaren. Festus beslutade att bifalla denna önskan och snart skulle Paulus föras som fånge till Rom.

Till Caesarea kom en dag kung Agrippa, som var barnbarn till Herodes den store, han som styrde när Jesus föddes. Han besökte ståthållaren med sin syster Berenike. Paulus höll ett försvarstal inför kungen och en stor grupp med prominenta gäster. I detta tal redogjorde Paulus för sin bakgrund och hur Jesus uppenbarade sig och kallade honom till tjänst. Vi får fler intressanta detaljer av vad som hände. Till slut sa kung Agrippa: *"Snart övertalar du väl mig att bli kristen!"* (Apg 26:28). Kung Agrippa betygade för Festus att Paulus var oskyldig. Detta hade säkert sin betydelse när väl Paulus skickades till Rom, eftersom Festus måste författa ett brev som skulle följa fången Paulus. Vi kan också se att Paulus hade stora friheter under själva fångtransporten till Rom. Väl där fick han hyra sin egen bostad, om än tillsammans med en vakt.

Tronsalen i palatset i Caesarea

Fångtransport till Rom

Helt klart var Paulus väl behandlad när han ca. år 60 fördes som fånge till Rom. Efter vad vi kan se var Lukas och Aristarchus, från Tessalonike med på resan. Redan

vid första stoppet i **Sidon** fick Paulus besöka sina vänner i staden. Han verkade kunna tala med officeren Julius när han ville. När de kom till Kreta ansåg Paulus att de skulle övervintra där de var, men kaptenen ville segla till en ännu bättre hamn på **Kreta**. Då blev de överrumplade av "Nordosten" och till slut drev de redlöst över Medelhavet i 14 dar. En Herrens ängel

talade till Paulus att alla skulle klara sig oskadda från detta skeppsbrott. När de närmade sig land ville sjömännen fly i skeppsbåten men Paulus sa att om de gjorde det skulle många gå under. Då lät officeren soldaterna kapa trossen till skeppsbåten. De siktade land och sjömännen lyckades styra skutan på ett rev nära land. De som kunde simma fick hoppa i vattnet och resten kom i land på vrakdelar. Alla överlevde! De hade hamnat på **Malta**.

Gud använde Paulus till att hela pappan till öns storman Publius. Lukas använde titeln "protos" för Publius och man har funnit två inskriptioner på Malta som bekräftar Lukas. Många andra sjuka fördes till Paulus för att få förbön. Öns befolkning blev synnerligen väl inställda till Paulus och de skeppsbrutna.

Framåt västkanten var sjöfarten säker igen och de bordade ett skepp från Alexandria som var på väg mot Rom. När de närmade sig Rom kom troende och mötte Paulus vid forum Appi ca. sex mil från **Rom**. När han kom fram fick han hyra en egen bostad, men han hade en vakt hos sig och han skrev också om bojour och fängelse i fängelsebrevet (Ef 6:19-20, Fil 1:7, Kol 4:18 och Filemon 1:13).

Den väldiga arenan Circus Maximus som hade en kapacitet av runt 150 000. Bakom ligger byggnader från gamla Rom.

Redan efter tre dagar kallade Paulus till sig de ledande bland judarna och de sa att de inte hade fått något brev angående honom från Jerusalem. Paulus passade på att förmedla evangeliet om Jesus till judarna. Som vanligt lät sig några övertygas medan andra förkastade budskapet. Paulus satt ytterligare två år i fängelse i Rom (Apg 28:30).

Apostlagärningarna slutar utan att vi får reda på hur det gick för Paulus. Allt talar för att Lukas slutade skriva där Apg slutade nämligen runt år 62–63 i Rom. Han tog inte upp Petrus eller Paulus martyrskap i Rom, som inträffade senare på 60-talet, trots att dessa är de två huvudpersonerna i Apg. Han nämnde inget om det judiska kriget 66-70, som kulminerade i Jerusalems och templets förstöring år 70. Om Apg var färdigskrivet år 63 innebär det att Lukasevangeliet var skrivet före år 63 (Apg 1:1-3, Luk 1:1-4).

Men varför skrev Lukas sitt evangelium och Apg till en person som han tilltalar: "högt ärade Teofilus" (Luk 1:4)? Varför detta fokus på Paulus under andra halvan av Apg? Varför detta fokus på rättsprocessen i de sista åtta kapitlen? Den bästa förklaringen är att Teofilus fanns i Rom och kunde påverka domsutslaget mot Paulus. När man dessutom sätter sig in i vad olika företrädare för den romerska staten sagt om Paulus, så inser man att de genomgående ansåg att han var oskyldig. Allt talar för att Paulus blev frigiven strax efter att Apg skrivits och att han fick göra ytterligare resor i Herrens tjänst.

Paulus fjärde missionsresa – en hypotes

- **Hypotes: Paulus gjorde en fjärde resa år 63-67 via Spanien**

- Som vi sett var det mycket som talade för att Paulus släpptes fri från sin fångenskap i Rom år 63 (Apg 28).
- De åtta sista kapitlen i Apg visade att Paulus var oskyldig.
- Enligt traditionen blev Paulus avrättad i Rom under kejsar Neros tid och Nero var kejsare år 54-68.
- Detaljer i Andra Timoteusbrevet går inte att kombinera med Apostlagärningarna.
- Vi ser att Paulus lämnade Trofimus sjuk i Miletos (2Tim 4:20). Men Trofimus var med Paulus i Jerusalem (Apg 21:29) efter tredje missionsresan och kan inte ha lämnats kvar i Miletos.
- Erastus stannade kvar i Korint (2Tim 4:20). Men Timoteus var med P i Korint under tredje resan. Informationen var helt onödig (Apg 20:2, 4).

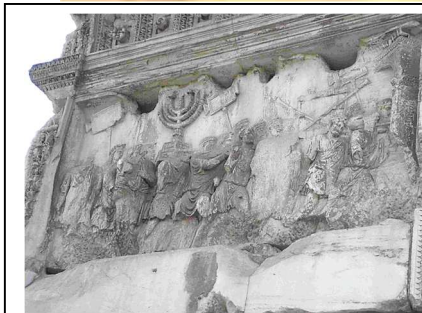
- **Ytterligare orsaker till Paulus fjärde resa**

- Paulus ville resa från Rom till Spanien (Rom 15:24, 28).
- Flera kyrkofäder påstod att Paulus rest till Spanien: Eusebius (263-339 e.Kr.), Cyril av Jerusalem (313-386 e.Kr.), Chrysostom (347-407 e.Kr.) och framför allt Clement, som var biskop i Rom. Han skrev 1 Clementebrevet ca. 80-100 e.Kr.):

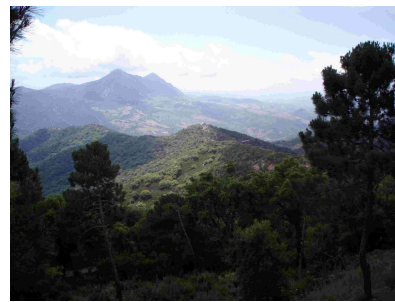
*“Genom sin iver visade Paulus exempel på tålmodets mål: Sju gånger fick han bära bojar. Han blev övergiven. Han stenades. Han blev en budbärare i både öst och väst. Han fick det ärofulla rykte som hör tron till. Han predikade rättfärdighet för hela världen. Efter att ha **rest längst västerut** och burit vittnesbörd inför regenter, så lämnade han slutligen den här världen och kom till en helig plats, efter att ha blivit det största*

exemplet på tålmod.” (1Clement 5:5-6, ca. 80-100 eKr). Spanien låg längst västerut i romarriket, sett från Paulus perspektiv.

- **Förslag på resrutt**

Titus triumfbåge i Rom med judiska fångar

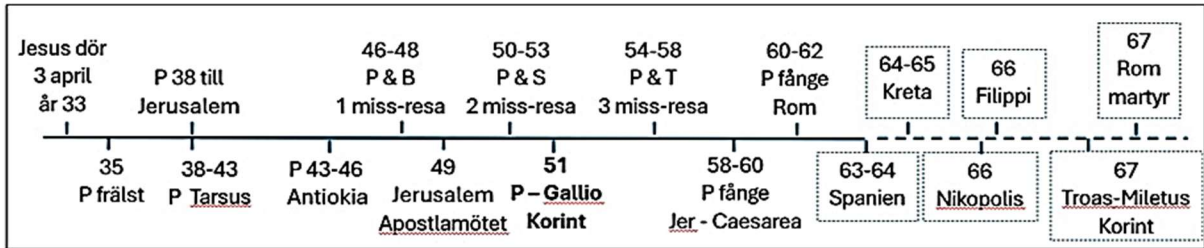
De vackra bergen kring Ronda i Spanien

Teatern i Nikopolis i västra Grekland

1. Rom år 63 – Paulus frigavs i Rom år 63 (Apg 28).
2. Spanien år 63-64 – Paulus önskan var att få resa från Rom till Spanien, så vi utgår från att Spanien blev första anhalt (Rom 15:24, 28).
3. Kreta år 64-65 – Paulus hade varit på Kreta och lämnat Titus där (Tit 1:5).
4. Nikopolis år 66 – Titusbrevet skrevs från Nikopolis (Tit 3:12).
5. Filippi år 66 – Paulus nämnde Makedonien till Timoteus (1Tim 1:3). Där låg Filippi, som han ville besöka efter sin fängelseperiod (Fil 2:23-24).
6. Troas år 67 – Paulus varnade Timoteus för en Alexander som orsakat problem och som fanns i Troas (2Tim 4:13-15). Eventuellt blev Paulus arresterad i Troas.
7. Miletus år 67 – Miletus låg på en rutt från Troas till Rom (2Tim 4:20).
8. Korint år 67 – Korint låg på en rimlig rutt från Troas till Rom (2Tim 4:20).
9. Rom år 67. Paulus blev martyrt i Rom under Kejsar Neros tid år 67/68.

I PAULUS FOTSPÅR Datering

Datering av Paulus brev

